

I. ĮVADAS

Palangos Kurhauzas yra išskirtinės reikšmės kultūros vertybė, vienas pirmųjų Palangos kurorto specifinės pramoginės paskirties pastatų, kurio istorizmo stiliaus architektūrai poveikį darė Vokietijos mokykla ir to laikotarpio poilsio kultūra. Pats pastatas statytas iki 1877 m., vėliau kelis kartus rekonstruotas. Kurhauzo teritorija priskiriama XIX a. pab. – XX a. pr. suformuotai kurortinei stambių sklypų zonai, kur plačioje žalumoje sodybiniu principu išdėstyti 1-2 aukštų poilsiui skirti pastatai. Šiuo metu teritorijoje dar galima išvelgti buvusios užstatymo struktūros charakterį, tačiau yra reali grėsmė šios vertybės visiškam išnykimui. Kurhauzo pastato vietoje, po 2002 m. gaisro dar tebestovi netvarkyti, statybine tvora aptverti griuvėsiai. Neiškliko jo gretimybėje stovėjusi ir viena pirmųjų vilų „Ursus“. Nauji kadastriniai sklypai formuojami neatsižvelgiant į esamą vertybės teritoriją ir jos struktūrinius elementus.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano rengimo pagrindas: Kultūros paveldo departamento prie kultūros ministerijos direktoriaus 2006 m. spalio 23 d. įsakymas Nr. Į-582 „Dėl kultūros paveldo objekto – Kurhauzo (S315) Palangoje, Vytauto g. 45 nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano rengimo“ (Žin., 2006, Nr.116-4443).

Planavimo tikslas: specialiajame plane nustatytais sprendimais užtikrinti Kurhauzo (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315) Palangoje, Vytauto g. 45 ir jo teritorijos išsaugojimą, taikomų paveldosaugos reikalavimų įteisinimą.

Planavimo uždaviniai:

1. Nustatyti Kurhauzo (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315) Palangoje, Vytauto g. 45 teritorijos ir apsaugos zonos ribas ir jų plotus.
2. Nustatyti paveldosaugos reikalavimus ir konkrečių tvarkymo priemonių sistemą Kurhauzo (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315) Palangoje, Vytauto g. 45 teritorijoje ir apsaugos zonoje, reglamentuoti žemės darbus, statinių ar įrenginių statybą, statinių aukštį, tūrį, užstatymo tankį ir intensyvumą, išorės apdailos medžiagas, apželdinimą, želdinių aukštį, tankį, rūšį, transporto srautus, jų intensyvumą.

Specialiojo plano organizatoriaus funkcijų vykdytojas: Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – KPD) Klaipėdos teritorinis padalinys, Tomo g. 2, Klaipėda.

Specialiojo plano rengėjas: VI „Lietuvos paminklai“, Šnipiškių g. 3, Vilnius.

Projektavimo eiga

Palangos Kurhauzo pastato (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315), Vytauto g. 45, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas pradėtas rengti, vadovaujantis KPD direktoriaus 2006 m. spalio 23 d. įsakymas Nr. Į-582 „Dėl kultūros paveldo objekto – Kurhauzo (S315) Palangoje, Vytauto g. 45 nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano rengimo“ (Žin., 2006, Nr.116-4443).

Specialiojo plano organizatoriaus funkcijas vykdančio KPD Klaipėdos teritorinio padalinio pateikta:

1. Kultūros paveldo objekto – Kurhauzo (S315) Palangoje, Vytauto g.45, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano rengimo Planavimo darbų programa (užduotis), 2008-07-07.

2. KPD Klaipėdos teritorinio padalinio Planavimo sąlygos nacionalinio, regiono, rajono, vietovės lygmens bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentams rengti, 2008-07-03.
3. LR AM Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento Planavimo sąlygos rajono lygmens bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentui rengti, 2008-10-15.
4. KPD Klaipėdos teritorinio padalinio 2008 metų raštai Palangos miesto savivaldybės administracijos direktoriui dėl sąlygų pateikimo su paraiška (3 lapai).
5. KPD nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos 2008-07-09 protokolo išrašas Nr.VT-57.
6. Palangos Kurhauzo pastato apibrėžtų teritorijos ribų planas (1 lapas).
7. KPD nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos 2011-12-20 protokolo išrašas Nr.VT-82.
8. Pasiūlymas Palangos Kurhauzo pastato teritorijos ribų planui (1 lapas).

Palangos Kurhauzo pastato specialiojo plano dokumentų rengimo etapas, remiantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, buvo vykdomas stadijomis:

I. Esamos būklės analizės stadija:

Šioje stadijoje atlikta Kurhauzo aplinkos ir jo prieigų vizualinių ryšių analizė. Išnagrinėta istorinė ikonografinė, topografinė medžiaga, išsiaiškinta Palangos kvartalo, kuriame yra Kurhauzo pastatas, užstatymo istorija, jo sklypo raida, prasidėjusi nuo viso kvartalo dydžio XIX a. pab. iki smulkėjimo, formuojant sklypus prie kiekvieno XX a. statyto pastato ir net prie atskiro menkaverčio statinio. Esamos būklės analizę iliustruoja „Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijų ribų schema. Istorinės raidos analizė“ brėžinys (SP-26(2008)-A.1, laida „A“). Esama padėtis yra užfiksuota fotonuotraukose.

Surinkti Kultūros vertybių registro, teritorijos žemėvaldos duomenys, išnagrinėti galiojantys planuojamoje teritorijoje teritorijų planavimo dokumentai.

II. Konceptijos rengimo stadija:

Remiantis patikslinta esamos būklės analize, kurioje atsižvelgta į susiklosčiusią šiuo metu žemėvaldos (kadastrinių sklypų) struktūrą, išnagrinėjus gretimybes ir vizualinius ryšius su Kurhauzo pastatu, o taip pat laikantis 2011-12-20 vykusio Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos posėdžio protokolo nutarties, buvo patikslintos vertybės teritorijos ribos. Paveldotvarkos projekto koncepcijoje nustatyti saugojimo, tvarkymo ir naudojimo reikalavimai teritorijos, statinių ir želdinių tvarkymui.

Koncepcijai pritarė KPD Klaipėdos teritorinis padalinis 2012-03-13 ir Kultūros ministerijos Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos skyrius 2012 m. kovo mėnesį.

III. Sprendinių konkretizavimo stadija:

Remiantis aprobuota koncepcija, konkretizuojamos vertybės teritorijos ribos, išskirtoms skirtingo tvarkymo režimo zonoms tikslinami bei detalizuojami saugojimo ir naudojimo reglamentai, nustatomi konkretūs paveldosaugos reikalavimai nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkymui.

II. BENDROJI DALIS

1. PALANGOS KURHAUZO PASTATO (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315) APIBŪDINIMAS

1.1. SITUACIJA

Administracinė priklausomybė

Palangos miestas, Kretingos rajonas, Klaipėdos apskritis.

Geografinė padėtis

Palangos Kurhauzo teritorija yra Lietuvos vakaruose, Klaipėdos apskrityje, netoli Latvijos Respublikos sienos esančio pajūrio kurorto Palangos centrinėje dalyje, Rąžės upelio kairiajame krante, J.Basanavičiaus ir Vytauto g. sankryžos pietvakarinėje pusėje, *Palangos miesto istorinės dalies* (unikalus kodas 12613, buv. kodas U2) (įrašyta į Registrą 1995-07-10, KVAD įsakymas Nr. 103) ir dalinai archeologijos vertybės - *Senajo miesto vieta* (unikalus kodas 17139, buv. kodas A 393 P) (įrašyta į Registrą 1997-12-31), teritorijoje.

Vertybės apimtis

Palangos Kurhauzo pastato (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315) apskaitos dokumentai yra:

- Apibrėžtų teritorijos ribų planas (ribos apibrėžtos 2008-07-02).

Apibrėžtos Palangos Kurhauzo pastato (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315) teritorijos ribos apima kurhauzo pastato teritoriją su liepų alėja, sklypą Vytauto g. 43A, dalį sklypo Vytauto g. 41/J.Simpsono g. 2 ir dalį sklypo J.Simpsono g. 4 (žr. priedą 1). Šaurinėje pusėje teritoriją riboja J.Basanavičiaus g., rytinėje pusėje – Vytauto g. ir liepų alėja, pietinėje pusėje – J.Simpsono g., vakarinėje pusėje – liepų alėja ir sklypo J.Basanavičiaus g. 5B rytinė riba. Vertybės teritorijos plotas – 1.05 ha.

- Vertinimo tarybos 2008-07-09 aktas Nr. KPD-RM-828, kuriuo yra nustatyta vertingosios savybės, vertingųjų savybių pobūdis ir nacionalinis reikšmingumo lygmuo.

Kultūros vertybių registre įrašyti šie objektai:

1. Palangos Kurhauzo pastatas (įregistruotas 1992-05-28; objektas pripažintas valstybės saugomu viešajam pažinimui ir naudojimui 2005-04-29 Kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-190). Objektui suteiktas unikalus Kultūros vertybių registro kodas 1291. Vertingųjų savybių pobūdis – istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, retas).
2. Palangos miesto istorinė dalis (įregistruota 1995-07-10; vietovė pripažinta valstybės saugoma viešajam pažinimui ir naudojimui 2005-04-29 Kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-190). Vietovei suteiktas unikalus Kultūros vertybių registro kodas 12613. Vertingųjų savybių pobūdis – architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), urbanistinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus), istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), kraštovaizdžio.
3. Palangos senajo miesto vieta (įregistruota 1994-02-07; objektas paskelbtas Kultūros paminklu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-05-19 nutarimu Nr. 612; objektas pripažintas valstybės saugomu moksliniam pažinimui 2005-04-29

Kultūros ministro įsakymu Nr. IV-190). Jam suteiktas unikalus Kultūros vertybių registro kodas 17139.

1.2. ISTORINĖS RAIDOS APŽVALGA

Palangos Kurhauzo istorinę medžiagą, parengtą Z. Genienės, žiūrėti 2008 m. parengtoje byloje „Esamos būklės analizė, koncepcija“ (SP-26(2008)-A; SP-26(2008)-K).

1.3. UŽSTATYMO STRUKTŪROS RAIDOS APŽVALGA

1877 m. Palangos tikrosios būklės plane (žr. priedą Nr.3) matyti, jog teritorija Ronžės upelio pietinėje pusėje, palei Klaipėdos – Liepojos kelią neapstatyta. Tais pačiais 1877 m. parengtame projektiniame plane (žr. priedą Nr.4) jau pažymėta dabartinė J.Basanavičiaus g., kertanti Ronžės upelio pietinėje pusėje, palei Klaipėdos – Liepojos kelią numatytą parką. Parko teritorija su keliais laisvai joje stovinčiais pastatais, aiškiai pavaizduota ir XX a. pradžios vasarvietės ir miestelio pietų dalies plane (žr. priedą Nr.5). Kurhauzo parko teritorija su joje buvusiu užstatymu ir liepų alėja matyti 1922 m. Palangos miesto plane (žr. priedą Nr.6). 1937 m. plane (žr. priedą Nr.7) matyti išlikę parko fragmentai, tačiau užstatymas jau suintensyvėjęs.

Kurhauzas pradėtas statyti XIX a. pab., apie 1877 m., grafui J. Tiškevičiui įsigijus sklypą ir pastačius jame vieno aukšto mūrinį pastatą, kuriame įkurtas restoranas „Casino“. 1880 m. pastatas išplėstas. XX a. pr. Kurhauzas rekonstruojamas. Iki 1905 m. pertvarkytas šiaurinis korpusas (pristatytas antras aukštas) (žr. priedą Nr. 8). 1909 - 1914 m. šalia senojo Kurhauzo buvo pastatytas naujas pastatas (pietinis dabartinio pastato korpusas) (žr. priedą Nr. 9) ir abu statiniai sujungti. Pastatas įgijo sudėtingą formą ir planą.

Dabartinis Kurhauzo pastatas sudarytas iš trijų dalių: pietinės – mūrinės, šiaurinės – medinės ir vidurinės – medinės. Šiaurinio ir pietinio korpusų planai iki šių dienų išliko beveik nepakitę.

Labiausiai pasikeitęs viduriniojo korpuso planas. Vakariniame pastato fasade 1940 m. panaikintos verandos, jų vietoje pastatytas vieno aukšto priestatas. 1971 – 1976 m. rekonstruotas, pakeistas vidaus išplanavimas, interjeras. 2002 m. rugsėjo mėnesį pastatas buvo nuniokotas gaisro, šiuo metu likę tik jo griuvėsiai.

1.4. TŪRINĖ – ERDVINĖ KOMPOZICIJA

Kurhauzo teritorija priskiriama XIX a. pab. – XX a. pr. suformuotai kurortinei stambių sklypų zonai. Palangos Kurhauzo pastato vertybės teritorija dalinai išlaikiusi autentišką užstatymo charakterį. Pastatas prie J.Basanavičiaus ir Vytauto g. sankryžos stovi laisvai, teritorijos šiaurinėje dalyje, gausiai apsuptas želdynų (žr. priedą Nr. 11). Pagrindinis fasadas orientuotas į Vytauto g. Naujų pastatų vertybės teritorijoje kol kas nėra. Tebėra išlikęs buvusio XIX a. parko aplink Kurhauzą fragmentas - liepų alėja (žr. priedą Nr. 12), vedanti nuo pastato pietinio fasado lygiagrečiai Vytauto gatvei. Teritorijos vientisumą doko teritorijos pietryčiuose suformuotas kadastrinis sklypas, kuris šiuo metu apjuostas metaline tvora. Dalis istorinės liepų eilės atsiduria už šio sklypo tvoros.

2. ŽEMĖNAUDOS FORMŲ LENTELE

Žemėnaudą vertybės teritorijoje pateikiama pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą turtą (žemės sklypus):

Eilės Nr.	Unikalus Nr., sklypo Nr. kadastro žemėlapiu ištraukoje	Adresas	Plotas, ha	Įregistravimo data	Pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis, naudojimo būdas, pobūdis	Įrašai apie paveldosauginius reikalavimus specialiosiose naudojimo sąlygos
1.	2501/0031:202	Palangos m., Vytauto g. 45	0.5274	2011-06-14	Kita, komercinės paskirties objektų teritorija, prekybos, paslaugų ir pramogų objektų statybos	Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorija ir apsaugos zonos
2.	2501/0031:187	Palangos m., Vytauto g. 43A	0.2101	2010-07-01	Kita, bendro naudojimo teritorijos, urbanizuotų teritorijų viešųjų erdvių	Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorija ir apsaugos zonos
3.	2501/0031:82 (sklypo dalis)	Palangos m., Vytauto g. 41/J. Simpsono g. 2	0.2752 (0.0396)	2002-04-02	Kita, rekreacinės teritorijos	Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorija ir apsaugos zonos
4.	2501/0031:74 (sklypo dalis)	Palangos m., J. Simpsono g. 4	0.3067 (0.0192)	2007-05-22	Kita, rekreacinės teritorijos	Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorija ir apsaugos zonos

3. PATVIRTINTŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ SPRENDINIAI

Patvirtintų planavimo dokumentų reglamentai nagrinėjamam objektui pateikiami lentelėje

Teritorijos Nr.	Palangos centrinės dalies detaliojo plano reglamentai (patvirtintas 2000-05-25 Palangos m. tarybos sprendimu Nr.32)	Specialusis paminklosaugos plano reglamentai (patvirtintas 1999-07-29 Palangos m. tarybos sprendimu Nr.134)
1.1	<p>1. Teritorijos naudojimo būdas: -komercinė teritorija; Teritorijos naudojimo pobūdis: -komercinis pastatas, galimi nekomerciniai renginiai;</p> <p>Esamo užstatymo ir sutvarkymo būklė: -sklype yra kurhauzo pastatas.</p> <p>a. Kurhauzo pastatas konservuojamas, rekonstruojamas, maksimaliai išsaugant autentiškumą. -sklype yra vasaros estrada ir du visuomeniniai pastatai.</p> <p>2. -statinių aukštis nedidindamas;</p> <p>3. -užstatymo tankis nedidindamas;</p> <p>4. -užstatymo intensyvumas nedidindamas;</p> <p>a. -tai riboto paminklosauginio režimo zona, reglamentai 3.4 sk.11.2.3 past.</p> <p>b. -savivaldybės pastatas numatomas rekonstruoti;</p> <p>c. -turto fondo pastatas perspektyvoje griaunamas;</p> <p>d. -sklype augančių medžių ir krūmų saugojimas nurodytas 3.4 sk.12 past.</p>	<p>Režimas: griežčiausio paminklosauginio režimo zona;</p> <p>Teritorija: vasarvietė;</p> <p>Reglamentas: rekreacinis - pramoginis (tai poilsinių zonos teritorija įgavusi ryškiai pramoginį charakterį. Šioje zonoje prioritetinga pastatų funkcija - komercinė. Pagrindinė ašis – J.Basanavičiaus gatvė. Reglamentuojamas sklypo užstatymo tankumas iki 20%. Pastatų aukštingumas 2a. su mansarda. Cokolio aukštis iki 50 cm. Paminklosauginiai režimai vertybių teritorijai ir pastatams</p> <p>Kurhauzo pastatui: Konservavimo - restauravimo (architektūros paminklai ir pastatai) Regeneracijos pasiūlymų atraminis planas Konservuojami restauruojami pastatai maksimaliai išsaugant autentiškumą Regeneruojami želdiniai</p>
1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6		<p>Režimas: griežčiausio paminklosauginio režimo zona;</p> <p>Teritorija: vasarvietė;</p> <p>Reglamentas: rekreacinis - pramoginis (tai poilsinių zonos teritorija įgavusi ryškiai pramoginį charakterį. Šioje zonoje prioritetinga pastatų funkcija - komercinė. Pagrindinė ašis - Basanavičiaus gatvė.</p>

		<p>Reglamentuojamas sklypo užstatymo tankumas iki 20%. Pastatų aukštingumas 2a. su mansarda. Cokolio aukštis iki 50 cm. Paminklosauginiai režimai vertybių teritorijai ir pastatams</p> <p>Kurhauzo pastatui: Konservavimo - restauravimo (architektūros paminklai ir pastatai) Regeneracijos pasiūlymų atraminis planas Konservuojami restauruojami pastatai maksimaliai išsaugant autentiškumą Regeneruojami želdiniai</p>
1.7	<p>1. Teritorijos naudojimo būdas: -rekreacinė teritorija;</p> <p>Teritorijos naudojimo pobūdis: -poilsinė, galima papildoma komercinė, aptarnavimo veikla;</p> <p>Esamo užstatymo ir sutvarkymo būklė: -sklype yra vienas istorinis pastatas su rūsiu, esančiu šalia pastato. Tai reti, vertingi statiniai. Poilsavimo sezono metu sklype veikia komercinis taškas.</p> <p>2.-statinių aukštis nedidindamas;</p> <p>3.-užstatymo tankis nedidindamas;</p> <p>4.-užstatymo intensyvumas nekeičiamas; a.-paliekama esama statybos linija; b.-paliekami esami ir nekeičiami visi sklype esantys tūriai; c.-tai griežto paminklosauginio režimo zona, reglamentai nurodyti 3.4 sk. 11.2.2 past.; d.-esamam pastatui ir rūsiui numatomas restauravimo režimas; e.-sklype esančių medžių ir krūmų saugojimas nurodomas 3.4 sk. 12 past.</p>	<p>Režimas: griežto paminklosauginio režimo zona;</p> <p>Teritorija: centro;</p> <p>Reglamentas: pramoginis - komercinis (pagrindinė zonos ašis Vytauto gatvė. Prioritetinė pastatų funkcija - pramoginė komercinė. Sklypo užstatymo tankumas iki 30%. Būtina išlaikyti Vytauto gatvės užstatymo raudonąją liniją. Pastatų aukštingumas iki 2 aukštų su mansarda. Cokolio aukštis iki 50 cm. Paminklosauginiai režimai vertybių teritorijai ir pastatams:</p> <p>Pastato nebėra: Restauravimo (reti vertingi pastatai ir charakteringų pastatų grupės) Regeneracijos pasiūlymų atraminis planas Restauruojami, remontuojami pastatai išsaugojant esamą vaizdą</p>

4. IŠVADOS

1. Palangos Kurhauzas, yra vienas pirmųjų kurorto pastatų ir turi išskirtinę istorinę vertę.
2. Palangos Kurhauzo teritorija dalinai išlaikiusi autentišką užstatymo charakterį, būdingą XIX a. pab. – XX a. pr. suformuotai kurortinei stambių sklypų zonai.
3. Teritorijoje būtina saugoti esančius vertingus želdynus (istorinė liepų alėja), išlaikyti kurortinei stambių sklypų zonai būdingas žalias zonas.
4. Po 2002 m. gaisro, išlikę tik Kurhauzo pastato fragmentai, teritorija aplink pastatą apleista ir šiuo metu aptverta laikina tvora.
5. Vertybės teritorijos pietryčiuose suformuotame kadastriniame sklype palei Vytauto g. esanti metalinė tvora atskiria nuo istorinės liepų alėjos dalį liepų, taip pažeisdama teritorijos vientisumą, bei keldama grėsmę saugomų medžių išlikimui.
6. Teritorijoje esantys takai, veja, bei kiti gerbūvio elementai yra apleisti ir suirę, praradę reprezentatyvumą.
7. Teritorijoje šalia Kurhauzo pastato neišlikusi XIX a. pab. nuotraukose užfiksuota orkestro pavėsinė.
8. Išanalizavus istorinę, topografinę ir ikonografinę medžiagą bei apžiūrėjus teritoriją, nustatyta, jog 2008-07-09 vertinimo tarybos apibrėžta vertybės teritorija kerta du suformuotus kadastrinius sklypus, neatitinka XIX a. pab. – XX a. pr. buvusios sklypų struktūros ir yra per maža.

III. SPECIALIOJO PLANO SPRENDINIAI

1. VERTYBĖS TERITORIJOS BEI APSAUGOS ZONŲ RIBŲ PROJEKTAS

Projekto sprendiniai parengti detalizuojant KPD Klaipėdos teritorinio padalinio 2012-03-13 Nr.(13.1)2Kl-13 aprobuotą koncepciją, kurioje atsižvelgta į Vertinimo tarybos 2011-12-20 posėdžio nutartį ir praplėstos 2008-07-02 apibrėžtos Palangos Kurhauzo pastato teritorijos ribos į pietryčius (link Vytauto g.).

1.1. VERTYBĖS TERITORIJOS RIBOS

Išnagrinėjus Palangos Kurhauzo istorinę raidą, susipažinus su istorine grafine medžiaga, bei apžiūrėjus teritoriją, matyti, jog 2008-07-09 apibrėžtų teritorijos ribų plane nustatytos vertybės teritorijos ribos nesutampa su suformuotomis kadastrinėmis sklypų ribomis ir neatitinka XIX a. pab. – XX a. pr. susiklosčiusios teritorijos erdvinės struktūros.

Vertybės teritorijos ribos koreguojamos remiantis šia išvada. Esančios ribos koreguojamos pagal suformuotų kadastrinių sklypų ribas, į vertybės teritoriją pilnai įtraukiant sklypą Vytauto g. 41/J.Simpsono g. 2.

Nustatytas (patikslintas) vertybės teritorijos plotas – 1.213 ha.

1.2. APSAUGOS ZONŲ RIBOS

Palangos Kurhauzo pastato (unikalus kodas 1291, buv. kodas S315) teritorija patenka į *Palangos miesto istorinės dalies* (unikalus kodas 12613, buv. kodas U2) teritoriją (įrašyta 1995-07-10, KVAD įsakymas Nr. 103) ir dalinai į Archeologijos vertybės - *Senojo miesto vieta* (unikalus kodas 17139, buv. kodas A 393 P) teritoriją (įrašyta 1997-12-31), todėl apsaugos zona nėra nustatinėjama.

1.3. PAVELDOTVARKOS PROJEKTO SPRENDINIAI (PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMAI IR KONKREČIŲ TVARKYMO PRIEMONIŲ SISTEMA)

Pagrindiniai Palangos Kurhauzo pastato tvarkymo principai:

- išsaugoti Palangos centre XIX a. pab. – XX a. pr. suformuotos kurortinės stambių sklypų teritorijos fragmentą su tam laikotarpiui būdingos architektūros statiniais, poilsio parku ir jo kompoziciniais elementais – liepomis apsodintu taku (promenada), medžių grupėmis;
- užtikrinti prarastųjų teritorijos kompozicijos dalių bei elementų atkūrimą – muzikantų pavėsinės, vilos „Ursus“;
- sumažinti kompozicijos autentiškumui neigiamą įtaką darančių objektų poveikį;
- užtikrinti atskirų vertybės teritorijos dalių formavimą ir tvarkymą, nustatant tarpusavyje suderintus paveldosauginius reikalavimus, nors teritorijoje yra skirtingi žemės valdytojai;
- užtikrinti kultūros paveldo objekto apžvalgą iš jo prieigų;

- o suteikti galimybę plėtoti turizmą, kultūrinę visuomeninę bei komercinę veiklą Kurhauzo pastate ir gretimybėse, maksimaliai išsaugant šios teritorijos autentiškumą Palangos kurorto kontekste.

Konkretūs paveldosaugos reikalavimai ir tvarkymo priemonės nustatomi, atsižvelgus į vertingųjų savybių pobūdį. Projekte atskiroms teritorijos dalims siūlomi skirtingi saugojimo režimai bei skirtingi statinių ir teritorijų tvarkymo reglamentai. Tvarkybos darbai turi būti vykdomi nepažeidžiant vertingųjų savybių, nustatytų kultūros vertybių registro dokumentuose.

Visai Palangos Kurhauzo pastato vertybės teritorijai nustatoma konservacinė (saugojimo) paskirtis.

Paveldotvarkos projekte yra išskiriamos skirtingo saugojimo režimo zonos (teritorijos): autentiškos paskirties saugojimo režimas nustatomas parko teritorijai, likusioje dalyje – tausojamojo naudojimo režimas.

Saugojimo režimo zonų (teritorijų) ribos nustatomos pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotų žemės sklypų ribas ir skirtingų tvarkymo režimų ribas (kai sklypų ribos nesutampa su šių zonų ribomis), pažymėtas brėžinyje SP-26(2006)-P.2.

Formuojamos septynios zonos su penkiais skirtingais reglamentais:

1. 1.1 – Palangos Kurhauzo pastato teritorija;
2. 1.2 – Palangos Kurhauzo parko teritorija;
3. 1.3 – tako (promenados) teritorija;
4. 1.4 – liepų eilė (alėjos dalis); 1.5 - liepų eilė (alėjos dalis); 1.6 - liepų eilė (alėjos dalis);
5. 1.7 – vilos „Ursus“ teritorija.

Saugojimo režimo zonoms (teritorijoms) sudarytos saugojimo režimų ir tvarkymo priemonių lentelės, kurių reikšmės yra:

saugojimo režimas	1	2	leistinas statinių aukštis (metrais)
žemės sklypo arba jo dalies užstatymo tankumas (%)	3	4	žemės sklypo arba jo dalies užstatymo intensyvumas (vieneto dalimis)
reikalavimai kultūros paveldo objektams ir statiniams	a	b	reikalavimai kitiems statiniams
reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui	c	d	reikalavimai žemės darbams

1 - Saugojimo režimas:

A - autentiškos paskirties saugojimo režimas;
T - tausojamojo naudojimo saugojimo režimas;

2 - statinių aukštis (kultūros paveldo statinių/kitų pastatų ar statinių):

* - esamas statinių aukštis nekeičiamas;

h – nustatomas pagal tyrimų duomenis;

"10" (ar kitas skaičius) - leistinas maksimalus statinių aukštis, skaičiuojamas statinio statybos zonoje metrais nuo žemės sklypo paviršiaus vidutinės altitudės iki pastato stogo viršaus ar statinio konstrukcijos aukščiausio taško.

3 - žemės sklypo arba jo dalies užstatymo tankumas - pastatais užstatomo ploto, nustatomo pagal sienų išorines ribas, santykis su visu žemės sklypo plotu, išreikštas procentais:

e - esamas sklypo užstatymo tankumas nekeičiamas;

e+* - kartu su atkuriamais pastatais, atliekant tyrimais ir anksčiau atliktais apmatavimais pagrįstus statybos ir kraštotvarkos darbus;

0 – neužstatoma teritorija;

11,5% (ar kitas skaičius) - maksimalus leistinas žemės sklypo arba jo dalies užstatymo tankumas.

4 - žemės sklypo arba jo dalies užstatymo intensyvumas - visų pastatų antžeminės dalies patalpų bendrojo ploto sumos santykis su žemės sklypo plotu:

e - esamas sklypo užstatymo intensyvumas nekeičiamas;

e+* - kartu su atkuriamais pastatais, atliekant tyrimais ir anksčiau atliktais apmatavimais pagrįstus statybos ir kraštotvarkos darbus;

0,00 - neužstatoma teritorija;

0,13 (ar kitas skaičius) - maksimalus leistinas žemės sklypo arba jo dalies užstatymo intensyvumas.

a- reikalavimai kultūros paveldo objektams ir statiniams;

b- reikalavimai kitiems statiniams;

c- reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui;

d- reikalavimai žemės darbams.

Prie a, b, c, d pateikti indeksai (1, 2, 3 ir t.t.) nurodo, kokios grupės reikalavimai yra privalomi statinių ir teritorijos tvarkymui.

Teritorija Nr. 1.1

<p><i>Brėžinys SPRENDINIAI,</i> <i>SP-26(2008)-P.2,</i> <i>Nr. 1.1</i></p>				
	saugojimo režimas TAUSOJAMO NAUDOJIMO	T	* h	Leistinas statinių aukštis
	žemės sklypo užstatymo tankumas	e+* %	e+*	žemės sklypo užstatymo intensyvumas
	tvarkybos darbai saugomų objektų-	a1	b1	tvarkybos darbai kitų objektų
	reikalavimai teritorijos tvarkymui	c1	d1	reikalavimai žemės darbams

Maksimalus statinių aukštis: * (nekeičiamas esamas); h nustatomas pagal tyrimų duomenis.

Užstatymo tankumas: esamas e %; projektuojamas (e+*) % (kartu su atkuriamais pastatais, atliekant tyrimais ir anksčiau atliktais apmatavimais pagrįstus statybos ir kraštotvarkos darbus).

Užstatymo intensyvumas: esamas e; projektuojamas (e+*) (kartu su atkuriamais pastatais, atliekant tyrimais ir anksčiau atliktais apmatavimais pagrįstus statybos ir kraštotvarkos darbus).

Paveldosaugos reikalavimai

Saugojimo režimas: TAUSOJAMO NAUDOJIMO

Tvarkymo priemonės:

a - reikalavimai kultūros paveldo objektams ir statiniams:

a1 - galimi tvarkytos darbai:

- taikomieji ir ardomieji tyrimai;
- remonto darbai;
- avarijos grėsmės pašalinimo darbai;
- konservavimo darbai;
- pritaikymo darbai;
- restauravimo darbai;
- atkūrimo darbai (atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus);
- šių darbų planavimas ir projektavimas.

Visi tvarkybos darbai vykdomi nepažeidžiant vertingųjų savybių, nustatytų kultūros vertybės pase.

Vertingųjų savybių sąrašas gali būti patikslintas, remiantis tyrimų duomenimis.

Atkūrimo darbai vykdomi Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 23 str. 4 p. nustatyta tvarka.

b - reikalavimai kitiems statiniams:

b1 - galimi tvarkomieji statybos darbai:

- remontas;
- menkaverčių statinių ir priestatų griovimas, sunykus jų funkcijai;
- sunaikinto užstatymo, buvusio iki 1940 metų, atkūrimas, pagrįstas tyrimų duomenimis ir istorine ikonografinė medžiaga;
- statybiniai tyrinėjimai;
- požeminių inžinerinių tinklų tiesimas, remontas.

c1 - reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui:

- teritorija tvarkoma, siekiant atkurti stambaus kurortinio sklypo istorinį vaizdą, maksimaliai teikiant prioritetą jos kompoziciniam akcentui – Kurhauzo pastatui;
- apželdinimo ir dekoratyviniai elementai tvarkomi siekiant išryškinti XIX a. pab. – XX a. pr. suformuoto prie Kurhauzo parko su alėja charakterį;
- takams, privažiavimams įrengti nenaudoti asfalto dangos;
- atsižvelgiant į kurortinio pastato specifiką, naudoti natūralių riedulių ar trinkelų dangas, galimas smėlio, žvyro ar smulkios frakcijos skaldos fragmentų įkomponavimas;
- nerekomenduojama statyti tūrinių statinių pavidalo ar stambiagabaritės bei aukštos (h ≤ 2.5m) reklaminės ir kitokios įrangos (pvz. atrakcionų);
- nenaudoti blizgių fluorescencinių spalvų.

d1 - reikalavimai žemės darbams

Prieš vykdant žemės darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.

Teritorija Nr. 1.2

<i>Brėžinys SPRENDINIAI, SP-26(2008)-P.2, Nr.1.1</i>	saugojimo režimas AUTENTIŠKOS PASKIRTIES	A	- h	Leistinas statinių aukštis
	žemės sklypo užstatymo tankumas	0 %	0,00	žemės sklypo užstatymo intensyvumas
	tvarkybos darbai saugomų objektų-	-	b1	tvarkybos darbai kitų objektų
	reikalavimai teritorijos tvarkymui	c2	d1	reikalavimai žemės darbams

Paveldosaugos reikalavimai

Saugojimo režimas: AUTENTIŠKOS PASKIRTIES

Užstatymo tankumas: esamas 0%, projektuojamas 0%

Užstatymo intensyvumas: esamas 0,00 projektuojamas 0,00

Tvarkymo priemonės:

b - reikalavimai kitiems statiniams:

b1 - galimi tvarkomieji statybos darbai:

- remontas;
- menkaverčių statinių ir priestatų griovimas, sunykus jų funkcijai;
- sunaikinto užstatymo, buvusio iki 1940 metų, atkūrimas, pagrįstas tyrimų duomenimis ir istorine ikonografinė medžiaga;
- statybiniai tyrinėjimai;
- požeminių inžinerinių tinklų tiesimas, remontas.

c2 - reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui:

- teritorija tvarkoma, siekiant atkurti istorinį Kurhauzo parko vaizdą, maksimaliai teikiant prioritetą jos kompoziciniams vientisumui;
- apželdinimo ir dekoratyviniai elementai tvarkomi siekiant išryškinti XIX a. pab. – XX a. pr. kurortiniam parkui būdingą charakterį;
- neįrenginėti pravažiavimų, transporto stovėjimo aikštelių;
- takų dangoms nenaudoti asfalto;
- kietųjų dangų plotai neturi viršyti ¼ neužstatytos statiniais teritorijos.
- siūloma takams naudoti natūralių riedulių ar trinkelų dangas, galimas smėlio, žvyro ar smulkios frakcijos skalda fragmentų įkomponavimas;
- tvorų įrengimas leidžiamas tik tais atvejais, kai tvorų vietos, medžiaga, aukštis ir kt. duomenys pagrindžiami tyrimų medžiaga arba tvoros įrengimas būtinas vertybės funkcionavimui užtikrinti (tvorų aukštis iki 1.2 m);

- nerekomenduojama statyti tūrinių statinių pavidalo ar stambiagabaritės bei aukštos ($h \leq 2.5\text{m}$) reklaminės ir kitokios įrangos (pvz. atrakcionų);
- nenaudoti blizgių fluorescencinių spalvų.

d1 - reikalavimai žemės darbams

Prieš vykdant žemės darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.

Teritorija Nr. 1.3

<i>Brėžinys SPRENDINIAI,</i> <i>SP-26(2008)-P.2,</i> <i>Nr.1.1</i>	saugojimo režimas AUTENTIŠKOS PASKIRTIES	A	- / h	Leistinas statinių aukštis
	žemės sklypo užstatymo tankumas	0 %	0,00	žemės sklypo užstatymo intensyvumas
	tvarkybos darbai saugomų objektų-	-	b2	tvarkybos darbai kitų objektų
	reikalavimai teritorijos tvarkymui	c2	d1	reikalavimai žemės darbams

Paveldosaugos reikalavimai

Saugojimo režimas: AUTENTIŠKOS PASKIRTIES

Užstatymo tankumas: esamas 0%, projektuojamas 0%

Užstatymo intensyvumas: esamas 0,00 projektuojamas 0,00

Tvarkymo priemonės:

b - reikalavimai kitiems statiniams:

b1 - galimi tvarkomieji statybos darbai:

- remontas;
- menkaverčių statinių griovimas, sunykus jų funkcijai;
- sunaikinto užstatymo, buvusio iki 1940 metų (pavėsinės ir kt.) atkūrimas, pagrįstas tyrimų duomenimis ir istorine ikonografinė medžiaga;
- statybiniai tyrinėjimai;
- požeminių inžinerinių tinklų tiesimas, remontas.

c2 - reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui:

- teritorija tvarkoma, siekiant atkurti istorinį Kurhauzo parko vaizdą, maksimaliai teikiant prioritetą jos kompoziciniam vientisumui;
- apželdinimo ir dekoratyviniai elementai tvarkomi siekiant išryškinti XIX a. pab. – XX a. pr. kurortiniam parkui būdingą charakterį;

- neįrenginėti pravažiavimų, transporto stovėjimo aikštelių;
- takų dangoms nenaudoti asfalto;
- kietųjų dangų plotai neturi viršyti ¼ neužstatytos statiniais teritorijos.
- siūloma takams naudoti natūralių riedulių ar trinkelį dangas, galimas smėlio, žvyro ar smulkios frakcijos skaldos fragmentų įkomponavimas;
- tvorų įrengimas leidžiamas tik tais atvejais, kai tvorų vietos, medžiaga, aukštis ir kt. duomenys pagrindžiami tyrimų medžiaga arba tvoros įrengimas būtinas vertybės funkcionavimui užtikrinti (tvorų aukštis iki 1.2 m);
- nerekomenduojama statyti tūrinių statinių pavidalo ar stambiagabaritės bei aukštos ($h \leq 2.5\text{m}$) reklaminės ir kitokios įrangos (pvz. atrakcionų);
- nenaudoti blizgių fluorescencinių spalvų.

d1 - reikalavimai žemės darbams

Prieš vykdant žemės darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.

Teritorija Nr. 1.4

<i>Brėžinys SPRENDINIAI,</i> <i>SP-26(2008)-P.2,</i> <i>Nr. 1.1</i>	saugojimo režimas AUTENTIŠKOS PASKIRTIES	A	- h	Leistinas statinių aukštis
	žemės sklypo užstatymo tankumas	0 %	0,00	žemės sklypo užstatymo intensyvumas
	tvarkybos darbai saugomų objektų-	-	b3	tvarkybos darbai kitų objektų
	reikalavimai teritorijos tvarkymui	c3	d1	reikalavimai žemės darbams

Paveldosaugos reikalavimai

Saugojimo režimas: AUTENTIŠKOS PASKIRTIES

Užstatymo tankumas: esamas 0%, projektuojamas 0%

Užstatymo intensyvumas: esamas 0,00 projektuojamas 0,00

Tvarkymo priemonės:

b - reikalavimai kitiems statiniams:

b3 - galimi tvarkomieji statybos darbai:

- nauja statyba negalima, išskyrus požeminių inžinerinius tinklų tiesimą, remontą;
- statybiniai tyrinėjimai.

c3 - reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui:

- teritorija tvarkoma, siekiant išsaugoti išlikusios liepų alėjos fragmentą;

- sunykusių medžių vietoje sodinami tokios pačios rūšies medžiai (mažalapės liepos);
- mažinami kietųjų dangų plotai apie medžius ($\geq 1,5$ m spinduliu arba ištisiniu ruožu formuojama veja);
- tako dangai siūloma naudoti trinkeles, galimas smėlio, žvyro ar smulkios frakcijos skalda, natūralių riedulių fragmentų įkomponavimas;
- neįrenginėti pravažiavimų, transporto stovėjimo aikštelių;
- neįrenginėti reklaminių stendų, aptvėrimų ir kitokios įrangos (pvz. atrakcionų);

d1 - reikalavimai žemės darbams

Prieš vykdant žemės darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.

Teritorija Nr. 1.5

<i>Brėžinys SPRENDINIAI, SP-26(2008)-P.2, Nr.1.1</i>	saugojimo režimas AUTENTIŠKOS PASKIRTIES	A	- h	Leistinas statinių aukštis
	žemės sklypo užstatymo tankumas	0 %	0,00	žemės sklypo užstatymo intensyvumas
	tvarkybos darbai saugomų objektų-	-	b3	tvarkybos darbai kitų objektų
	reikalavimai teritorijos tvarkymui	c3	d1	reikalavimai žemės darbams

Paveldosaugos reikalavimai

Saugojimo režimas: AUTENTIŠKOS PASKIRTIES

Užstatymo tankumas: esamas 0%, projektuojamas 0%

Užstatymo intensyvumas: esamas 0,00 projektuojamas 0,00

Tvarkymo priemonės:

b - reikalavimai kitiems statiniams:

b3 - galimi tvarkomieji statybos darbai:

- nauja statyba negalima, išskyrus požeminių inžinerinius tinklų tiesimą, remontą;
- statybiniai tyrinėjimai.

c3 - reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui:

- teritorija tvarkoma, siekiant išsaugoti išlikusios liepų alėjos fragmentą;
- sunykusių medžių vietoje sodinami tokios pačios rūšies medžiai (mažalapės liepos);
- mažinami kietųjų dangų plotai apie medžius ($\geq 1,5$ m spinduliu arba ištisiniu ruožu formuojama veja);

- tako dangai siūloma naudoti trinkeles, galimas smėlio, žvyro ar smulkios frakcijos skaldos, natūralių riedulių fragmentų įkomponavimas;
- neįrenginėti pravažiavimų, transporto stovėjimo aikštelių;
- neįrenginėti reklaminių stendų, aptvėrimų ir kitokios įrangos (pvz. atrakcionų);

d1 - reikalavimai žemės darbams

Prieš vykdant žemės darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.

Teritorija Nr. 1.6

<i>Brėžinys SPRENDINIAI, SP-26(2008)-P.2, Nr.1.1</i>	saugojimo režimas AUTENTIŠKOS PASKIRTIES	A	- / h	Leistinas statinių aukštis
	žemės sklypo užstatymo tankumas	0 %	0,00	žemės sklypo užstatymo intensyvumas
	tvarkybos darbai saugomų objektų-	-	b3	tvarkybos darbai kitų objektų
	reikalavimai teritorijos tvarkymui	c3	d1	reikalavimai žemės darbams

Paveldosaugos reikalavimai

Saugojimo režimas: AUTENTIŠKOS PASKIRTIES

Užstatymo tankumas: esamas 0%, projektuojamas 0%

Užstatymo intensyvumas: esamas 0,00 projektuojamas 0,00

Tvarkymo priemonės:

b - reikalavimai kitiems statiniams:

b3 - galimi tvarkomieji statybos darbai:

- nauja statyba negalima, išskyrus požeminių inžinerinius tinklų tiesimą, remontą;
- statybiniai tyrinėjimai.

c3 - reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui:

- teritorija tvarkoma, siekiant išsaugoti išlikusias liepų alėjos fragmentą;
- sunykusių medžių vietoje sodinami tokios pačios rūšies medžiai (mažalapės liepos);
- mažinami kietųjų dangų plotai apie medžius ($\geq 1,5$ m spinduliu arba ištisiniu ruožu formuojama veja);
- tako dangai siūloma naudoti trinkeles, galimas smėlio, žvyro ar smulkios frakcijos skaldos, natūralių riedulių fragmentų įkomponavimas;
- neįrenginėti pravažiavimų, transporto stovėjimo aikštelių;
- neįrenginėti reklaminių stendų, aptvėrimų ir kitokios įrangos (pvz. atrakcionų);

d1 - reikalavimai žemės darbams

Prieš vykdant žemės darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.

Teritorija Nr. 1.7

<i>Brėžinys SPRENDINIAI, SP-26(2008)-P.2, Nr.1.1</i>	saugojimo režimas TAUSOJAMO NAUDOJIMO	T	- 10	Leistinas statinių aukštis
	žemės sklypo užstatymo tankumas	11,5 %	0,13	žemės sklypo užstatymo intensyvumas
	tvarkybos darbai saugomų objektų-	-	b4	tvarkybos darbai kitų objektų
	reikalavimai teritorijos tvarkymui	c4	d1	reikalavimai žemės darbams

Maksimalus statinių aukštis: 10 m (galimas tikslinimas remiantis tyrimų duomenimis)

Užstatymo tankumas: esamas 0 %; projektuojamas 11,5 % (kartu su atkuriamais prieškarinio pastatais, atliekant tyrimais ir anksčiau atliktais apmatavimais pagrįstus statybos ir kraštotvarkos darbus, galimas tikslinimas remiantis tyrimų duomenimis).

Užstatymo intensyvumas: esamas e; projektuojamas 0,13 (kartu su atkuriamais prieškarinio pastatais, atliekant tyrimais ir anksčiau atliktais apmatavimais pagrįstus statybos ir kraštotvarkos darbus, galimas tikslinimas remiantis tyrimų duomenimis).

Paveldosaugos reikalavimai

Saugojimo režimas: TAUSOJAMO NAUDOJIMO

Tvarkymo priemonės:**b - reikalavimai kitiems pastatams:**

b4 - galimi tvarkomieji statybos darbai:

- remontas;
- menkaverčių statinių griovimas, sunykus jų funkcijai;
- sunaikinto užstatymo, buvusio iki 1940 metų (vila „Ursus“) atkūrimas, pagrįstas tyrimų duomenimis ir istorine ikonografinė medžiaga;
- požeminių inžinerinių tinklų tiesimas, remontas;
- statybiniai tyrinėjimai.

c4 - reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui:

- tvarkoma teritorija, siekiant atkurti istorinį Kurhauzo parko vaizdą;
- apželdinimo ir dekoratyviniai elementai tvarkomi siekiant išryškinti XIX a. pab. – XX a. pr. kurortiniam parkui būdingą charakterį;
- būtina griauti metalinę tvorą, atkertančią istorines liepų eiles nuo alėjos ir griaunančią teritorijos vientisumą;
- tvorų įrengimas leidžiamas tik tais atvejais, kai tvorų vietos, medžiaga, aukštis ir kt. duomenys pagrindžiami tyrimų medžiaga arba tvoros įrengimas būtinas vertybės funkcionavimui užtikrinti (tvorų aukštis iki 1.2 m);
- takams, privažiavimams įrengti nenaudoti asfalto dangos;
- atsižvelgiant į kurortinio pastato specifiką, naudoti natūralių riedulių ar trinkelį dangas, galimas smėlio, žvyro ar smulkios frakcijos skaldos fragmentų įkomponavimas.
- kietųjų dangų plotai neturi viršyti ¼ neužstatytos statiniais teritorijos;
- nerekomenduojama statyti tūrinių statinių pavidalo ar stambiagabaritės bei aukštos (h ≤ 2.5m) reklaminės ir kitokios įrangos (pvz. atrakcionų);
- nenaudoti blizgių fluorescencinių spalvų.

d1 - reikalavimai žemės darbams

Prieš vykdant žemės darbus būtina atlikti archeologinius tyrimus.

Aiškinamąjį raštą parengė

Irena Staniūnienė